

Данило Тютюнник,

студент 2 курсу

Бердянського економіко-гуманітарного коледжу БДПУ

Наук. керівник: **О.С. Топорчук,**

викладач (БЕГК БДПУ)

ПРОЯВИ КОЗАЦЬКИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНЦІВ ПЕРІОДУ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ (1917–1921 рр.)

Козацькі традиції стали підвалиною української національної свідомості, ототожнення себе з нащадками січовиків. Тому необхідно визначити прояви козацької спадщини в такий схожий революційний період національно-визвольних змагань (1917–1921 рр).

Вільне козацтво – національні добровільні військово-поліційні формування часів національно-визвольних змагань 1917–1921 років виникли у процесі розвалу царської армії з лютого по травень 1917 року з метою захисту сіл, а згодом і Української Держави, в умовах зростання громадського безладу й бандитизму, з метою захисту правди, свободи і соборного народовладдя людей вільної України. Структурно вона копіювала давній козацький устрій – з Генеральною козацькою радою та наказним отаманом на чолі, з козацькою старшиною, осавулом, писарем, хорунжим, скарбником.

Основою організації Вільного козацтва стала сотня, що набиралася з громадян одного села чи міста не молодших за 18 років і не мала чітко означеної кількості. Сотні волості формувалися в курінь, курені – в полки, а полки губернії об'єднувалися в Кіш [1].

Військові формування названі за іменами таких видатних козацьких ватажків: П. Дорошенка, М. Залізняка, К. Гордієнка, І. Мазепи та ін. Серед військових формувань доби національної революції в назвах яких простежуємо впливи козацьких часів слід відмітити також Запорізький корпус, Сердюцьку дивізію, Запорізьку Січ отамана Ю. Божка, Гайдамацькі полки [2, с. 196].

Побут Січі 1918 р. відтворював побут козаків XVII–XVIII ст. Отаман писав гусячим пером, наказав всім козакам голити голови, відрощувати «оселедець» і довгі вуса. Ю. Божко ввів єдину форму своїм козакам – висока хутряна шапка з капелюхом, жупан із стоячим коміром і великими гудзиками, широкі шаровари і широкий пояс. Військове міністерство видало указ про формування Сердюцьких полків, які мали стати гвардією гетьмана. Розробкою уніформи і нових орденів в Українській Державі займалась спеціальна комісія, якій належить проект уніформи для Гетьманського штабу. У період Гетьманату спробували відродити козацький стан в законодавчих актах П. Скоропадського – «Грамоті до всього українського народу» та «Закону про тимчасовий державний устрій України», де окремо виділялася така категорія громадян як козаки. Головною метою було створити соціальну опору своєму режиму. Гетьман ліквідував усі «приватні і вільно-козачі» організації, а також доручив військовому міністру створити козацьку Раду по виробленню статуту для організації козацтва на Україні. 16 жовтня 1918 р. був виданий гетьманський Універсал про відновлення козацького стану.

В зовнішніх ознаках козацькі традиції проявлялись у військовій символіці (стяги, відзнаки), назвах військової техніки (панцерні потяги (Хортиця, Запорожець, Полуботок та ін.), перейменуванні кораблів Чорноморського флоту (крейсер «Гетьман Іван Мазепа», канонерський човен «Запорожець»). Відповідно до «Статуту Української Народної армії», затвердженого 17 грудня 1917 р. Генеральним секретарем військових справ, кожен громадянин, що перебуває у лавах армії УНР, мав носити назву «козак». Замість звання офіцера вводився термін «старшина» та козак, ройовий, чотарь, бунчужний, сотник, курінний, осавул, полковник, отаман бригади, отаман дивізії, отаман корпусу тощо.

Втілення козацької спадщини було характерно для різних українських військових формувань від УСС до Дієвої Армії УНР. Серед вояків поширилася мода на чорні шапки з кольоровими шликами, черкески та інші елементи старовинного українського військового одягу. З поверненням Центральної Ради видано ряд наказів військового міністра для впорядкування уніформи. Загалом широке зацікавлення козацькими традиціями свідчило про формування національної свідомості українців незалежно від їх етнічної території проживання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гай-Нижник П. Вільнекозацтво / П. Гай-Нижник // Енциклопедія сучасної України. Т. 4. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – 547 с.

2. Монкевич Б. Слідами новітніх запорожців. Похід Болбочана на Крим / Б. Монкевич. – Нью-Йорк, 1956. – 296 с.

Діана Чегринець,
студентка 4 курсу
гуманітарно-економічний факультету
Наук. керівник: **О.С. Авдєєва,**
к.і.н., доцент (БДПУ)

СТАНДАРТИ І СТИЛЬ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ 1920-1930-Х РОКІВ.

Актуальність. Студентство виступає в соціумі специфічною соціальною групою зі власними цілями, бажаннями та проблемами. Сучасна студентська молодь – це потужна сила свідомо орієнтована та здатна до конкретних дій, однак так було не завжди. В період становлення радянської тоталітарної держави студентська молодь мала характеристику пасивної, байдужої та слухняної. Почуття протесту та виклику владі остаточно вибухнуло в рядах молоді під час молодіжних виступів кінця 80-х років, в період помаранчевих подій та під час Революції Гідності.

Ступінь досліджуваності проблеми. Історіографія проблеми дослідження представлена рядом праць. Цікавими і ґрунтовними є колективні монографії «Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.)», «Українське радянське суспільство 30-х рр. ХХ ст.: нариси повсякденного життя» під редакцією С. Кульчицького. Цікавою є праця української дослідниці О. Рябченко «Студенти радянської України